

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se
primesc.
Manuscrise nu se returnează.
Inserate
se primesc la Administrațiune
în Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukas Nachf.,
Nrx. Augenfild & Emeric Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
peli Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger, Ekstein Bernat, Iulia Lo-
pold (VII Erzsebet-kört).
Prețul inserțiilor: o serie
garantată pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tarifar și invo-
ială. — RECLAME pe pagina
9-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXX.

„GAZETA“ iese în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
M-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
M-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se primumeră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare
târgului Inului Nr. 30. etagiu
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Ca dusul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un exem-
pliar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 93.

Brașov, Vineri 27 Aprilie (10 Maiu).

1907.

Din camera magnaților.

Vrând să vorbim de impresiunea ce ni-o face prima zi a desbaterei proiectului de lege școlară în camera magnaților, nu putem să nu observăm că toate să petrec și acum în aceeași ordine ca altă dată, când s'au dezbătut în dietă proiecte de lege de asemenea natură.

Dintre arhierii noștri au vorbit trei unul după altul. Inceputul l'a făcut Metropolitul Ioan Mețianu printr'un discurs scurt dar bine motivat pe baza principiilor ce-au fost dezvoltate în memoriul bisericei române gr. or. In acest discurs, pe care îl lăsam să urmeze din cuvânt în cuvânt, Metropolitul accentuează că proiectul de lege vatămă adanc autonomia bisericeii și că, forțând învățarea limbii maghiare în măsură mai mare, el urmărește printr'asta un scop nerealizabil și jertfește pentru acest scop interesele adevărate ale instrucției și ale culturii; accentuează mai departe marea nemulțămire și marele resens ce l'a produs proiectul școlară în sinul cetățenilor nemaghiari.

După Inalt Prea Sfinția Sa a luat cuvântul episcopul Aradului Ioan Papp, care a analizat amănunțit dispozițiunile proiectului, prin cari se vatămă autonomia bisericeii. Apoi a vorbit și de scopurile ascunse ale proiectului de lege, care va deschide un câmp larg celor mai mari abuzuri din partea ocărnuirei. In partea din urmă a vorbirei sale episcopul Papp arată că fără de nici un motiv biserica gr. or. română e bânuită că ar nutri sentimente contrare Maghiarilor, pe când în realitate greco-orientalii sunt cetățeni fideli ai statului, ear biserica a făcut tot posibilul pentru ca limba maghiară să se predea în mod cât mai intens.

A urmat apoi la cuvânt episcopul Dr. Vasile Hossu dela Lugos, care a spus între altele, că între optzeci și două școale populare din diecesa sa dacă proiectul de față va deveni lege, treizeci vor trebui să înceteze. Vorbește de îndreptățirea statului

de a-și apăra interesele sale, dar nu vede de ce ar trebui să se suspendeze fie și numai în parte drepturile autonome ale bisericeii din cauza acesteia. Nu poate primi proiectul de lege din aceste și din alte considerente și mai ales fiindcă el stă în contradicție cu dispozițiile legilor mai vechi. E fapt, zice, că proiectul naște nemulțămire între naționalități.

Inainte de episcopii români au vorbit episcopul sârb din Buda Bogdanovici și episcopul luteran Baltik. Cel dintâiu a declarat că nu poate primi proiectul de lege fiindcă vatămă autonomia bisericeii sârbești, dar încât pentru învățarea limbii maghiare a declarat Bogdanovici, că nu vrea să vorbească în contra lățirii și însușirii în măsură cât mai mare a limbii maghiare. Limba maghiară a fost întotdeauna învățată cu mare diligență în școalele sârbești, și Sârbii o vor învăța și de-aci încolo, dar cer ca să li-se lase și lor limba care formează caracterul rasei. Protestează în contra învinuirii că Sârbii ar gravita în afară. Toată partea întâi a discursului episcopului sârbesc e astfel formulată încât deșteaptă credința că vorbește mai mult în favorul proiectului decât în contra lui.

Episcopul luteran Baltik a fost singurul care a salutat cu bucurie proiectul lui Apponyi și l'a primit în general și în special, deși dispozițiile lui sunt ică colo îngrijitoare din punct de vedere al autonomiei profesionale.

In afară de vorbirea mitropolitului Mețianu nu cunoaștem încă în-tregul cuprins al vorbirilor celorlalte. De aceea ne rezervăm a mai reveni la ele după ce vom cunoaște și vorbirele ce credem că vor mai fi rostite în ședința de mâine, Vineri, de cătră arhierii noștri.

Desbaterea a decurs în mare liniște. Semn că ea este privită ca o simplă formalitate, care nu va schimba nimic din mersul fatal al politiceii ce se urmărește cu proiectul lui Apponyi.

Vorbirea Metropolitului Mețianu

rostită în camera magnaților la 7 Maiu 1907.

*Eccelența Voastră, domnule Prezident!
Ilustri Magnați!*

Deși e de prevăzut, că ridicarea cuvântului în contra proiectului de lege de sub pertractare va provoca resenz la o parte a publicului, și poate că și la unii dintre ilustrii domni magnați, totuși convins fiind eu, că acest însemnat proiect de lege vatămă greu dreptul autonom al bisericeii mele, și astfel te în interesele vitale ale credincioșilor mei, îmi țin de datorință patriotică să expun în fața ilustrilor magnați gravele îngrijiri ale credincioșilor mei față cu acel proiect de lege, cerând vindecarea releur.

Pe lângă cele trei legi fundamentale școlare, sancționate și aflătoare în vigoare anume, articolii de lege din 1868, 1879 și 1893, cari regulează afacerile școlare, nu știu și nici nu scrutez, ce a mai putut provoca și aducerea acestui nou proiect de lege. Știu însă, că dispozițiile din acest proiect de lege au produs mari nemulțămiri și multă amărăciune, nu numai la credincioșii mei, ci și la ceilalți cetățeni de limbă nemaghiară.

De cumva scopul principal al acestui proiect de lege ar fi, — precum se vede — învățarea limbii maghiare în școalele elementare în măsură mai mare, cred că n'ar fi nimeni care n'ar dori aceasta, dacă s'ar putea ajunge fără a se neglija celelalte obiecte de învățământ și fără ca tinerimea școlară să fie împedecată în însușirea celor mai necesare cunoștințe elementare.

Dar pe lângă toată dorința aceasta, am firma convingere scoasă din experiență, că scopul urmărit e imposibil să fie ajuns, chiar dacă s'ar jertfi însemnatele interese ale educațiunii populare și ale cultivării generale, pentrucă aceea ce învată copilul în frageda etate, în 3—4 oare de școală, iarăși uită în timpul lung petrecut în societatea care-l încunjură. Țin deci de justificată temerea, că forșarea tendințelor cuprinse în acel proiect de lege are să provoace nemulțămire și amărăciune generală în cercurile cetățenilor de limbă nemaghiară, nemulțămiri și amărăciuni, cari vor slăbi iubirea și buna înțelegere, atât de mult dorită, între cetățenii iubitei noastre patrii.

Dacă considerăm, domnilor, că statul nostru, deși cu mai multe limbi, există de o mie de ani, și când a fost în pericol, totdeauna a fost apărat de toți cetățenii săi, fără deosebire de limbă, atunci trebuie să ne convingem, că puterea statului nu stă în unitatea limbii, ci în unitatea iu-

birii de patrie, care leagă popoarele la olaltă.

Dacă vom cerceta uai departe, ce e mai de folos patriei, lățirea forțată a limbii statului, ori întărirea bunei înțelegeri între cetățeni, eu, bazat pe experiență, țin că aceasta din urmă mai bine întărește și apără existența statului decât cea dintâi. Aceasta a constat-o și baronul Nicolae Wesselényi, marele patriot maghiar, când în parlamentul din anul 1848, în ședința dela 25 August a casei magnaților, între aplauzele casei a pronunțat următoarele: >Să aducă casa hotărâre și să provoace și casa de jos prietinește să aducă asemenea hotărâre, care să exprime simpatie și bunăvoință față de celelalte popoare și seminiții din patrie, și între acestea față de Valahi sau de Români; mai departe să declare, că afacerile acelor și toate libertățile cetățenești parlamentul le va ocroti chiar ca pe ale sale proprii, pentru că le consideră de strâns legate de acestea. In urmă, pentru ca hotărârea aceasta să fie prefăcută în faptă, cred că ar fi bine să provoace casa pe onoratul ministeriu, ca în chestia aceasta să prezinte casei proiect de lege.

Dacă ar fi de lipsă m'ăși putea provoca și la alți mari și înțelepți patrioți maghiari, de ex. la Deák Ferencz și la baronul Eötvös Ioszei, cari au împărțit vederile baronului Wesselényi. Dar ca să nu abuzez de paciența ilustrilor domni magnați, mă mai provoc numai la domnul conte Tisza István, carele în 15 Ianuarie 1904, ca ministru-prezident, s'a pronunțat astfel în dietă cu privire la bunînțelegere dintre cetățeni: >Scuzați, dar eu așa cred, că a merge mai departe nu e în interesul țării, fiindcă eu văd un mare interes național în aceea, dacă rămânem credincioși tradițiilor națiunii maghiare, cu cari căutăm să câștigăm iubirea, alipirea, și simpatia cetățenilor de limbă străină, locuitori în patria aceasta...

Să nu ni-se iee dară în'nume de rău dacă și noi suntem de părerea, că trebuie evitat tot ce slăbește iubirea cetățenilor între olaltă, fără deosebire de limbă și de lege.

Și iubirea aceasta o slăbește tare proiectul de lege de sub desbatere, care se lovește de drepturile cele mai naturale, garantate prin mai multe legi fundamentale pe seama naționalităților nemaghiare, în special de dreptul de a se desvolta și cultiva în limba lor maternă în deplină libertate.

De atari legi fundamentale consider eu articolul de lege XX dela 1848 și articolul de lege IX dela 1868, prin cari se garantează drepturile bisericeii gr. ort. de

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

De prin Ardeal.

Podul Turzii.

Vechiul pod ardelean, podul Turzii, cunoscut în un întreg colț de țară, va dispărea acuzi de pe malurile Arieșului; i-a sosit și lui ceasul cel din urmă.* Alcătuire arcuită, originală, construit numai din lemn, el a servit aproape un secol de trecătoare la mai multe generații de oameni. Români câmpeni cu cereale și cu vite, Moji de pe valea Arieșului, până de departe, din creerii Munților-Apuseni cu donițe și ciubare, călcăt-au acest pod, făcându-și intrarea în ungureșul oraș al Turzii, la târguri și pe la judecătoria străine de graiul și sufletul lor.

Invechit de ani, bătrânul pod va fi dărâmat și un altul va lega cele două maluri ale râului, pod de fer, modern, tinerec, întocmai cum un june viguros înlocuește pe moșneagul gârbovit.

De când ni-s'a dat să avem cunoștință despre așezări omenști pe acest loc, oamenii și-au făcut întotdeauna poduri peste undele mândrului râu al Munților-Apuseni.

In lumea romană, în Dacia noastră să afla la Turda de azi, cum știut este, orașul Patavissa sau Potaisa, oraș mare, înfloritor și o însemnată stațiune militară. Centrul lui, cu fortificații și palate mărețe, era așezat înspre Cheia-Turzii. Calea romană, care vinea dela Napoca și să îndrepta cătră Apulum, trecea pe la Potaisa, prin oraș. Urmele ei să văd și acum și poporul o numește *drumul lui Traian*. De pe podeul Potaissei calea cobora de vale la Arieș, preste care era construit un pod măiestru. El se afla dinjos de moara Beclenii*, cam la o sută de pași. Nu ne-a rămas nici o reminiscență scrisă despre acest pod, cum nu avem descrieri nici despre alte monumente din Dacia lui Traian. Ni s'au păstrat însă, ca vechi martore ale măririi romane, cele două capete ale podului, în ruină. Aceste s'au luptat biruitor cu valurile, uneori furioase ale râului auriu.

Arieșul e apă domoală și lină, dar câte odată, când să topecsc grabnic zăpezile, sau pe munți să descarcă puhoale năpraznice, râul iese din firea sa blândă, devine sălbatic, să umflă și valurile lui duc totul, ce le oprește calea. Apa strică atunci podurile mai slabe, rupe ieșăturile, și pe la Turda și mai în jos năpădește câmpia și înecă morile și satele de pe maluri. La 1833, cu ocaziunea unei astfel de esundări, valurile apei au scos la iveală capul podului de pe malul drept, spălând înășipul, cu care era acoperit, pe când celălalt cap al podului, de pe malul stâng, era cunoscut mai de 'nainte. Ambele capete au fost alcătuite din cadrate de peatră, puternice, cari în parte mare au fost scoase din râu și folosite la ziduri. Cu deosebire să vede a fi fost lucrat artistic capul podului de pe malul drept. Un inginer, Iosif Ercsey a vizitat în anul amintit aceste ruine și a aflat rămășițe de stâlpi și petri cu decorații artistice.* Pe o peatră se afla figura unei broaște uriașe, întruchipând, cum se crede, apa râului, iar pe o altă peatră era o inscripție romană, dar Ercsey n'a putut'o descifra. Ambele pietri au fost ziduite în temeliiile unui pod preste un

râulet și astfel a dispărut singurul chrisov de peatră, care putea da deslușiri despre vechiul pod.

Atâta să știe despre podul Potaissei, dar poporul mai povestește, că în acest loc să află cufundat în adâncimile apei un iaz (gat) de aur, pe care însă nimenea nu l'a putut găsi. Să nu fie oare această legendă o frumoasă alegorie, simbolizând lumea romană, epoca de aur a Daciei, cufundată pentru totdeauna în noianul vecinicii?

Un alt pod a stătut la Turda pe timpul principilor ardeleni, despre care avem dovezi scrise. Acesta a fost așezat mai în jos de podul roman, acolo, unde să împrenună canalul morii Beclenii cu Arieșul. Cățiva din piloții lui s'au văzut în apă până mai de curând. La repararea și susținerea acestui pod erau obligați nobilii și cetățenii din oraș, cum și băieșii dela minele de sare. Vama podului competea orașului.

La 1612 adunarea orășenească fixează vama podului astfel: după un bou să plătească un ban, după un cal doi bani, un om pedestru avea să plătească un ban etc. La 1626 principele Gavrilă Bethlen obligă prin un ordin pe toți trecătorii a plăti vama

*) Podul de acum al Turzii va fi încurând înlocuit cu un pod de fer, construit din partea statului.

*) Moara aceasta e în afară din oraș și a fost a familiei grofești Bethlen, azi e în proprietatea orașului. Români îi zic: moara Beclenii.

*) Vezi Nemz. Társalkodó, anul 1837.

a-și regula, administra și conduce în mod independent afacerile bisericești, școlare și fundamentale. De asemenea legi fundamentale consider apoi articolii de lege 38 și 44 din 1868, cari asigură pe seama bisericelei gr. ort. dreptul autonom de administrare și cu privire la școlile confessionale susținute de ea.

Față de toate acestea, proiectul de sub tractare cuprinde o gravă vătămare de drept în cei mai mulți paragrafi ai săi. Astfel de ex. salariul fundamental învățătoresc proiectat în §-ul 2 nu stă în proporție cu forțele materiale ale susținătorilor de școale. E adevărat, că proiectul de lege pune în vedere ajutor de stat acolo unde va fi de lipsă, însă în schimbul aceluiași ajutor confiscă dela confesiuni cele mai esențiale drepturi, precum este dreptul de numiri și al disciplinării învățătorilor și alte asemenea.

Deci aceea ce dă confesiunilor cu o mână, ia cu cealaltă.

O asemenea gravă vătămare de drept conține și dispoziția prin care, pentru neglijența și nedestoinicia învățătorului, se intenționează pedepsirea comunității bisericicești, care susține școala.

Nu vreau să abuzez de paciența ilustrilor domni magnati, mai înșirând și alte asemenea grave vătămări de drept, cuprinse în acest proiect de lege, ci mă restrâng numai la aceea, că și din punct de vedere pedagogic așa putea fi dificilă. Dar dacă cele până aci înșirate numai pescurt nu vor convinge pe ilustrii domni magnati despre defectele proiectului de lege, tot de prisos vor fi și alte argumente, fie ori cât de valoroase. Mulțumind deci pentru prețioasa indulgență cu care ați binevoit a mă asculta, declar că nu primesc proiectul de lege nici în general, nici ca bază pentru desbaterea specială.

Miniștrii ungari în Viena și criza.

Marți seara ministru-președinte Wekerle și ministru de interne Andrássy au plecat din Viena. Conte Andrássy n'a mai fost chemat Marți la Majestatea Sa în audiență, ceea ce se consideră ca un semn, că în chestiunea garanțiilor constituționale n'a mers lucrul neted și că monarhul nu s'a putut înțelege cu Andrássy asupra proiectelor de lege respective. Pressa coalitiei susține totuși, că în curând proiectul asupra curții administrative va fi prezentat camerei. Iar ziarul »Magyarország« continuă a accentua, că cabinetul e solidar în chestiunea garanțiilor constituționale, și că, dacă s'ar naște o criză, ea n'ar privi numai persoana ministrului de interne, ci ar răpi cu sine întreg guvernul și ar fi o criză pe toată linia. Într'aceea alte foi pretind că criza există și va izbucni încurând.

Dr. Wekerle a conferit cu ministrul-președinte austriac Beck în chestiunea pactului. Terminul, când să se reincepă tractările, nu s'a stabilit încă. Guvernul austriac va trimite la finea săptămânei acesteia ministerului ungar elaboratul comisiunii pentru pact, care elaborat cuprinde proiecte de lege lucrate până în detaliu și are să formeze baza pentru continuarea tratărilor.

Wekerle la Viena. Asupra audienței ministrului președinte Wekerle la Maj. Sa Monarhul se anunță din Viena următoarele: Ministrul președinte Wekerle a prezentat Maj. Sale pe lângă un raport amănunțit asupra situației politice și propunerile guvernului ungar cu privire la

adeacă și pe nobilii, cari de altcum erau scutiți de multe biruri. Decisuri cu privire la vamă mai aflăm în anii 1636 (Aprobate, partea V. edictul XCII) 1656 și 1659.

Pe la începutul secolului al XIX-lea podul acesta se afla în o stare deplorabilă și așa s'a decis să se facă un nou pod, podul de azi. El e așezat și mai în jos decât cele două de mai nainte, la marginea sudică a orașului, lângă promenadă. A fost construit între anii 1804—1815 de măiestrul Kővecsi din Turda, cu cheltuiala orașului și din contribuiri benevole. Aceasta să spună în inscripția, aflătoare la capul podului; ea se termină cu următoarea frază bombastică:

»Admiră călătorul acest atlet al naturii, aceasta alcătuire clasică, triumfătoare asupra valurilor apei, de a cărui forță herculiană să miră murmurând râul însuși«.

Podul Turzii este construit numai din lemn, din bărne groase; fer nu să găsește în el decât cuiele și copciile (scoabele), cari fixează grinzele. Coperișul e de fundule și pareții sunt tot din grinzi, înfundate, așa că podul ar fi în tunecos, dacă n'ar avea la mijloc două ferestri. Capetele sunt de zid solid. Pe ambele maluri îi aparțin niște căsuții, în cari la capul de

jubileul de încoronare de patruzeci ani a Maj. Sale. Maj. Sa va petrece din incidentul acestui iubileu timp mai îndelungat în Budapesta.

După audiență Wekerle a conferit timp mai îndelungat cu ministrul președinte austriac bar. Beck. Ambii miniștrii s'au înțeles ca membrii guvernului austriac, cari participă la tratările pentru pactul economic, să vină îndată după alegerile pentru camera austriacă la Budapesta, pentru a continua tratările. În cursul zilei de alaltăeri Wekerle a conferit timp mai îndelungat și cu ministrul de externe bar. Aehrenthal.

Conferență episcopescă în chestiunea congruei.

Marți în 7 Maiu s'a ținut în palatul primatului o conferență a episcopilor catolici sub prezidiul primatului Vaszary. Obiectul consultării l'a format chestiunea congruei, cu privire la care foile din Budapesta comunică următoarele:

Comisiunea centrală și-a terminat lucrările și ministrul de culte a împărțit elaboratul ei între episcopi, ca să-l studieze și să-și dea părerea. Comitetul pregător al conferenței episcopicești, al căreia președinte este arhiepiscopul dela Kalocsa Dr. Varosy, a pregătit materialul pentru discușiune făcându-și propunerile.

Cum s'a mai anunțat vor fi de lipsă pentru întregirea congruei catolicilor vr'o 3,800,000 coroane anual. Fondul religionar acopere cam 1—1½ milioane, pe când dela stat se așteaptă o contribuție anuală de 2 milioane. Diecezele cele mai bine dotate ar avea deci să îngrijească pentru acoperirea restului de cel mult 500,000 coroane.

În conferență a luat cuvântul mai întâiu Dr. Samassa, care într'o vorbire lungă și-a desfășurat părerile. Apoi au vorbit arhiepiscopul Dr. Varosy și episcopul conte Szechenyi, care trece de autoritate în chestiunea aceasta. El a pledat pentru ca preoții să fie ținuti de a funda o cassă de penziune și de sprijinire și a propus alegerea unei comisiuni, care să facă pregătirile necesare, pentru ca chestiunea congruei să fie rezolvată spre mulțumirea generală.

Părerile despre modalitățile acestei soluțiuni sunt de altfel diferite și în sinul episcopatului.

La conferența de Marți, au fost invitate și au luat parte și arhierii români uniți, ceea ce face să ne intereseze mai de aproape cele ce s'au discutat în această conferență episcopescă, la care după-cum spun foile din Budapesta, au fost de față și Metropolitul Dr. Victor Mihályi dela Blaj, episcopul Ioan Szabo din Gherla episcopul Dr. Dimitrie Radu dela Oradea-mare și episcopul Vasile Hossu dela Lugos.

În mai multe rânduri am exprimat dorința să se dea lămuriri despre poziția, ce-o iau episcopii români uniți în chestiunea congruei și în genere despre poziția, ce-o iau în conferențele episcopatului catolic. Dar până acum în afară de unele generalități nu s'a dat dorita lămurire. Chestiunea fiind de mare importanță pentru întreg clerul român unit, această dorință apare pe deplin justificată.

Deocamdată regretăm, că suntem avizați la informațiunile necomplete și unilaterale, pe cari le dau foile maghiare și cu privire la opiniunile diferite, ce au domnit în amintita conferență asupra mo-

cătră oraș locuiesc vămași, iar în cele din dreapta își au sălașul păcupețele, cari imbie pe călători cu rachiu, covrigi, poame, turte și alte nimicuri. Și e mare bucuria copiilor de pe sate, când părinții le aduc covrigi sau turte »dela podul Turzii«.

Podul acesta e unic în felul său și pe timpul bătrânilor noștri, când nu se aflau pe la noi poduri de fer, moderne, era admirat de multă lume, ca o minune a Ardealului. Are asemănare cu podul de pe Olt, dintre Făgăraș și Galați, dar să deosebește de acesta prin felul construcției. Podul Făgărașului are două picioare de peatră, pe când podul Turzii a fost făcut dela început fără rază în apă, conform teoriei podurilor cu arcuri; o uriașă arcuitură susține întreaga greutate a podului. Numai târziu, pe la anii 70 i s'a pus un picior la mijloc, începând atunci a se încovoia puțin.

Podul Turzii a fost martor în 1848 la intrarea armatei împărătești în orașul rebel, în frunte cu căpitanul Gratze. Turdenii au fost desarmați, au trebuit să furnizeze proviant oastei și au plătit 4000 florini tribut de resboiu. Mai târziu și-au făcut intrarea în oraș două loagăre de legionari români, mergând spre Huedin. Turdenii s'au supus fără împotrivire și au furnizat și Românilor proviantul trebuincios.

dului de soluțiune a chestiunii congruei. Așa ele comunică între altele, că câțiva dintre episcopii prezenți au pretins în conferență ca preoții greco-catolici să fie tratați în mod cu totul deosebit și ca congrua lor să fie înțegrită de stat, așa că episcopii romano-catolici să aibă a îngriji numai pentru propriile lor dieceze. Alții au cerut, ca tuturor beneficiilor să li-se impună o contribuțiune anuală de 10 la sută din venitul lor pentru regularea congruei, iar ambele rituri să fie tractate pe același picior.

Pretensiunea relativă la un tratament deosebit a preoții greco-catolice în chestiunea congruei trebuie să admitem, că va fi fost lansată din sinul episcopilor români gr. cat. Dar nu știm nimic mai deaproape.

În comunicatele foilor maghiare se spune numai, că după ce au vorbit mai mulți episcopi, conferența a primit propunerea de a se alege o comisiune, ceea ce s'a și întâmplat.

Calea ferată Viena-Pojun. De mult orașul Pojun dorește construirea unei linii ferate electrice, care să-l pună în legătură mai strâns cu Viena. Reprezentanții orașului în dietă pledează de mult pentru realizarea acestei dorințe și necesități economice. Bărbați de frunte maghiari, între cari și contele Apponyi, au sprijinit cererea orașului Pojun. Dar cu timpul s'au ridicat temeri și bănueli din punctul de vedere al patriotismului din partea mai multor membrii ai partidului kossuthist în contra construirii amintitei căi ferate electrice. În fruntea acestei mișcări s'a pus deputatul Kmety și a zis că aceasta cale ferată poate să aducă numai primejdii pentru națiune, că va contribui la germanizarea Pojunului și va face dintrânsul vatra agitațiunii pan-germane. Ideile acestea cu încetul au învins, așa că și aceia, cari sprijineau dorința orașului Pojun, de temere ca să nu fie bănuți patriotismul lor, au devenit și ei contrari proiectului. Astfel comisiunea economică a dietei a respins în cele din urmă cu majoritate de un vot proiectul asupra liniei ferate locale electrice dela Pojun până la granița austriacă. Se crede că majoritatea camerei va primi propunerea comisiunii economice și că în modul acesta se va decide definitiv soarta proiectului de lege amintit.

În legătură cu hotărârea amintitei comisiuni o foaie vieneză zice: »Temerea aceasta a independenților, care ese numai din sentiment și nu e de loc fundată, ba chiar copilăroasă, temerea de ori-ce legătură mai strânsă cu Viena și cu Austria predomină și negocierile pentru pact. E invederat, că dacă calea ferată electrică nu se va construi, va avea paguba cea mai mare nu Viena ci orașul ungar Pojun. Ungaria de azi însă mai bucuroasă suferă o scădere economică, decât ca să renunțe, ori unde s'ar oferi ocaziunea, de a ridica păreți despărțitori fisici, spirituali și morali între sine și Austria.«

Aceasta însă nu numai în ce privește Austria dară și în ce privește țările vecine dela miază-zi. Cu România și Serbia este tot așa. Dacă s'ar putea celor dela putere le-ar plăcea mai bine să poată ridica ziduri chinestești la graniță.

Tratatul comercial între Austro-Ungaria și România. Zilele acestea va pleca la Viena noua comisiune numită de guver-

De atunci își are originea cunoscutul cântec popular:

Iancule, Măria-Ta
Lasă Turda, n'o prăda
Că ce-i cere noi țî-om da.
Țî-om da banii cu mîerța
Și-aurul cu ferdela...

Și acum să mi-se dea voie a încheia aceste șire despre podul Turzii, cu o notă hazlie.

Să știe, că prin Ardeal circulă mulțime de anecdote despre orașul Turda, în cari e luată peste picior »cumințania« și »înțelepciunea« proverbială a »civilor« turdeni băștinași. Unele din aceste stau în legătură cu podul Turzii.

Surse rele spun, că Turdenii, cuminți cum sunt, au aplicat la pod încă o inscripție, pe lângă cea amintită mai sus. Inscripția avea următorul text:

»Acest pod s'a construit aci, pe loc.
Mai târziu, văzând ce boacăna au făcut, primăria a delăturat inscripția.

Alții povestesc, că după-ce prin anii 70 s'a pus la mijlocul podului un picior, inginerul orașului (care nu era turdean) le-a spus, că trebuie să se facă pentru piciorul podului o opritoare de gheturi. Turdenii erau să așeze opritoarea dinjos de pod și inginerul numai cu greu a

nul român pentru a discuta tratatul de comerț dintre Austria-Ungaria și România, tratative începute de cătră fostul guvern. Noua comisiune se compune din d-nii M. Ferichide, president; membrii d-nii Em. Porumbaru, Dim. Brătianu, Assan, Morandini, Burhele, Fortună. Vechea comisiune se compunea din d-nii D. M. Neșțescu, Gr. Gh. Cantacuzino, N. Xenopol, Morandini, Burhele și Fortună. După cum se știe tratativele sunt aproape încheiate. Rămâne numai de adoptat textul definitiv.

Dictionarul limbei române.

Din expunerea făcută de d-l Dr. Sextil Pușcariu asupra principiilor, după care se întocmește »Dictionarul limbei române«, mai comunicăm partea privitoare la

Critica dicționarului.

Cel ce scrie azi un dicționar trebuie să ia de bază dicționarele existente. Din nefericire, lucrul acesta se face adesea cu prea puțină critică, mai cu seamă când autorii de dicționare nu urmăresc decât scopuri mercantile. Ei introduc unele inovațiuni, mai mult formale, scurtează sau completează vreunul din dicționarele mai vechi, știind că vor primi dela editor bani grei pentru această muncă ușoară. Controlul le lipsește, căci nimenea nu cunoaște tot tesaurul lexical al limbii sale, ca să știe dacă cutare cuvânt înșirat în dicționare există sau nu în limbă, de fapt, și dacă traducerea care i se dă este sau nu cea adevărată. Pretutindeni, nu numai la noi, dicționarele se copiază unele pe altele, — atât doar, că noi am mai avut nenorocul ca cei mai mulți autori de dicționare să fie streini, să nu cunoască bine limba noastră, așa încât, în loc să recunoască greșelile predecesorilor, de multe ori le-au înmulțit numărul cu greșeli de ale lor.

Dacă ținem seamă de acest fapt, trebuie să recunoaștem, că un cuvânt suspect, pe care îl întâlnim în toate dicționarele, tot suspect rămâne, căci el a trecut din cel mai vechiu în toate celelalte, până la cel mai nou. Astfel se repetă uneori simple greșeli de tipar, ca »ancre boueuse« pentru »ancre loueuse« în dicționarele franceze, sau mistificațiuni dintre cele mai curioase, precum e cazul famosului »acudia« în dicționarele spaniole, relevat de d-l Cuervo (România, XXIX, 574—578). În istoria Indiei a lui Antonio Herrera se găsește următoarea descriere a insectei cucuyo: »L'omabante de noche con tizonas porque acudia a la lumbre, y llamandole por su nombre, acudia, y es tan torpe que en cayendo non se podia levantar«, pe românește: »se prinde noaptea cu răciuni, căci se apropie de lumină și dacă îl chemi pe nume, vine; și e atât de leneș, încât, dacă a căzut, nu se mai poate ridica«. Francezul N. de la Coste, traducând pe Herrera în franțuzește (Paris, 1659—1671) a înțeles greșit cuvântul »acudia«, care e verb și însemnează »aleargă, vine, se apropie, și a tradus textul spaniol astfel: »aceste animale de noapte se prind cu răciuni, căci ele vin și zboară în jurul focului; și pe nume li se spune acudia, sunt atât de leneș... etc.«. De aici a pornit odiseea cuvântului »acudia« prin dicționare și vedem cum lexicograful se copiază unui pe alții și cum, pentru ca să pară totuși original, fac unele schimbări cari, bine înțeles, sunt toate în detrimentul adevărului. Astfel, în dicționarul lui Furetière (La Haye și Rotterdam, 1690) »acudia« se definește astfel: »E un animal

isbit și-i capaciteze, că locul opritoarei e dinsus de piciorul podului.

Un caz hazliu s'a petrecut când cu venirea la Turda a ministrului de comunitate de pe vremuri, baron Kemény, la inaugurarea liniei ferate laterale dela stațiunea Ghiriș la Turda. Cu acest prilej orașul a fost împodobit sărbătorește, iar intrarea podului a fost decorată cu ramuri verzi și stegulețe, formând o poartă triumfală. Pe frontul podului este scris cu litere mari următorul advertisement:

»Este interzis a mână repede sub pedeapsă de 5 florini!«

Această inscripție a fost acoperită cu o tabelă, pe care era tipărită bineventarea. Dar tabela, fiind îngustă, n'a acoperit decât șirul prim al inscripției și ministrul uită a ceti pe frontul porții triumfale următoarea sentență, în ton nu prea ospitalier:

Bine ai venit!
sub pedeapsă de 5 floreni!

În chipul acesta au binevenat Turdenii pe un ministru al țării. De, atâta au știut, atâta au făcut — vorba din poveste, — podul, sârmanul, n'a fost de vină...

Silvestru Moldovan.

din India occidentală, de forma unui melc, mai mic decât o vrabie, cu ajutorul căruia vezi noaptea destul de bine, ca să poți scrie și țese și ca să poți îndeplini și alte lucruri nocturne. Are două stele aproape de ochi și alte două subsoară. Dacă-ți freci mâinile sau fața cu lichidul, ce-l secreteză aceste stele, cât timp lichidul nu se uscă, faci impresia că arzi. Indianii îl întrebuințează la luminat, căci înainte de venirea Spaniolilor, ei nu cunoșteau lumânările de său, nici pe cele de ceară (Herrera). În alte dicționare găsim numele insectei sub forma masculină *acudio* și patria ei mutată în America (D. Nemesio Fernández Cuesta, Madrid, 1878) și alte minunății.

Dar și în dicționarele românești găsim astfel de exemple. Voiu cita cazul cuvântului *rână*. Iată câteva citațiuni, din care i se poate preciza înțelesul:

Dar într'nsul [în caic] cine-mi șade,
Când pe-o *rână*, când pe-o coastă,
In covoare verzi culcați
Și de arme încărcăți?

G. Dem. Teodorescu: Poesii populare, 550

Țăranul român nu mânâncă nici odată culcat, sau într'o *rână*, ci în capul oaselor.

A. Viăhută: Dan, 89.

Acolo se lasă jos: arendașul într'o *rână*; boierul lungit cu fața în sus.

C. Sandu-Aldea: Sămănătorul, IV, 916

Unii își așezară coasele pe crăci, alții le răzimară de trunchiuri, apoi se lungiră pe jos, care într'o *rână*... care pe jos.

T. Cercel: Sămănătorul, III, 443.

(Șed, slau, zac) într'o *rână* stă deci în opoziție cu: »în coate, în capul oaselor, pe foale, pe spate» etc., și însemnează totdeauna »pozițiunea pe o latură a trupului, cu capul răzimat în cot». Cuvântul e prea cunoscut celor mai mulți dintre noi (în Mold. se găsește și forma *râlă*), ca să fie de lipsă a mai aduce și alte exemple. Nu tot atât de bine îl cunoștea Cihac, care nu era Român și care, găsim-l în Anton Pann (Povestea vorbei, I, 154) în fraza: »il găsi culcat pe-o *rână*, n'a știut cum să-l traducă. Știm că Cihac era preocupat la alcătuirea dicționarului său înainte de toate de partea etimologică. Astfel se explică de ce, aducându-și aminte de cuvântul paleo-slav *runo*, »toison, peau de mouton avec la laine», nu mai stătu la îndoielă că și românescul *rână* înseamnă »peau de mouton avec la laine, pelisse de mouton» și-l derivă din cuvântul slav. De fapt *rână* e de origine latină, ceea ce cred că am dovedit în »Convorb. literare» XXXVIII, 455 sqq; iar în fraza scoasă din Pann nu e vorba de nici un coșoc.

După Cihac veniră alți doi streini, d-l Șăineanu, care traduse pe *râne* cu »Schaffel mit der Wolle», și d-l Alexi, care dă poetica traducere »Fliess», — poate și alții pe cari nu i-am mai controlat. E interesant însă cum vrea să iasă din incurcătură d-l Șăineanu, care, de o parte nu cutează să nu jure pe vorbele lui Cihac, iar pe de altă parte cunoaște sensul adevărat al lui *rână*. Zac într'o *rână* poate însemna, în anumite împrejurări, »trândăvesc», adevăc nemțește: »ich liege auf der faulen Haut» sau »ich liege auf der Bärenhaut». Această locuțiune germană i-a dat lui Șăineanu soluțiunea și el admite, după Cihac, că *rână* derivă din slavul *runo* și că însemnează »piele de oaie, coșoc», crezând însă că în zac într'o *rână* s'a întâmplat aceeași trecere de senz ca în germanul »ich liege auf der Bärenhaut», fiind natural, ca vechii Germani să-și aștearnă, sub ei »o piele de urs», când voiau să trândăvească, iar vechilor Români să le fi fost mai la îndemână »coșocul de berbec».

(Va urma.)

STIRILE ZILEI.

— 26 Aprilie v.

Serbarea junilor. Obicinuata serbare din Miercurea Paștilor a »junilor» noștri s'a ținut și în anul acesta, favorizată fiind de un timp frumos. S'a făcut escurzia »într' petrii», de unde cele patru companii de junii s'au reîntors spre sară, defilând prin Groaver în fața unui public de 8—10,000 de oameni de toate naționalitățile și în sunetul muzicii militare. Raport mai detaliat în numărul nostru de Duminecă.

Producțiunea teatrală a Internatului Orfelinat. D-na Elena Sabadeanu, președinta »Reuniunii femeilor române din Brașov» invită la producțiunea teatrală ce se va aranja de internatul orfelinat Duminecă în 29 Aprilie v. (12 Maiu n.) 1907 în sala de concerte »Redoută» din loc. Inceputul la 4 oare p. m. Prețul de intrare: balcon 1 cor., fauteuil 1 cor., parchet 60 bani,

studentii (loc de stat) 30 bani. Suprasolvirii să primesc cu mulțămîntă.

Program: 1. Cor: a) »Frumoasă zie de E. Chevoy. b) »In fund pe cer albastru» de G. Ștefănescu. 2. Teatru: a) »Saple... și nici o ispravă», comedie într'un act, localizată de d-na Maria Popescu. b) »In împărăția adevărului», loc. din limba germană de Lotos. c) »Când pisica nu-i acasă...», piesă teatrală într'un act loc. de d-na M. Popescu. 3. Cor: a) »Noaptea», melodie franceză. b) »Intâi Maiu», de François Bazin.

La temniță. Din Turocz-Szt.-Marton se anunță, că deputatul Iuriga, osândit pentru »agitatie», la 2 ani temniță, și-a început eri pedeapsa. Înainte de a pleca la temniță a rugat pe parochienii săi, ca în cazul, când ar muri în închisoare, să-l îngroape în orașul său natal.

Onomastica reginei României. Marți în zorile zilei 21 lovituri de tun au aminat capitala României sărbătoarea sf. Elisabita, ziua onomastică a reginei României. La oarele 10 a fost un te-deum la mitropolie, la care au asistat ministrul, mareșalul palatului, aghiotanții regelui și ai principelui moștenitor, membrii corpului diplomatic, prefectul poliției capitalei și alte persoane oficiale. La oarele 10 principele Ferdinand, principesa Maria, împreună cu principele Carol și principesa Elisabeta și Maria au venit la palatul regal, unde la oara 1, au luat masa cu regele și regina. Steaguri tricolore au fost arborate în tot timpul zilei la edificiile autorităților publice, la diferite instituțiuni private și la magazinele din principalele strade ale orașului.

Academia Română ține astăzi ședință publică la oarele 2 după prânz sub președinția d-lui Anghel Saligny, noul președinte al Academiei.

Sărbătorile paștilor în Rusia. După știrile sosite din Rusia sărbătorile paștilor s'au petrecut pretutindeni în liniște.

Amnistie pentru prizonierii politici. Țarul a semnat ucuzul prin care se acordă amnistia unor prizonieri politici.

Principele Carol la C-Lung. Principele Carol însoțit de profesorul d-l de Moerling a vizitat luni orașul Câmpulung venind cu automobilul din stația schitu Golești. Principele s'a reîntors apoi la Schitu Golești, îndreptându-se spre localitatea de vânătoare Bahna Rusului.

Mitropolitul din Kiew a căzut victimă unui atentat în stația Swinzang. El a fost lovit în cap și rănit cu o bucată de lemn.

Foc. Luni s'a iscat un foc în comuna românească Vale lângă Săliște, prefăcând în cenușe patru case împreună cu patru suri. Au căzut pradă incendiului și 5000 hectolitre de cucuruz și grâu și 600 cor. bani în hârtie. Pagubele se urcă la 10.000 cor. Trei proprietari de case au fost în parte asigurați la societățile »Foncieri» și »Transilvania».

Din *Vestem* ni-se scrie: Azi în 8 Maiu 1907 la 11 $\frac{1}{2}$ oare a. m. a izbucnit un foc năpraznic în șura economului Ilie Bosdoc care amenința cu distrugere cancelaria comunală, școala și casa parochială. Atmosfera fiind liniștită focul a fost localizat cu concursul pompierilor din Vestem, Cislădie, Șelimer, Mohu și Tălmăciu. Au ars total 4 suri și 2 viței. La 2 oare d. a. focul a fost total potolit în prezența d-lui prim-pretor cercual Schieb. Nici unul dintre edificiile incendiate n'a fost asigurat. — P.

Exercițiile trupelor în 1907. După avizurile date din ministerul comun de războiu se vor ținea manevrele mari în anul acesta în prezența Maj. Sale în timpul de la 4 până la 7 Septembrie între corpul al 3-lea și al 14-lea din Carinthia. În Ungaria se vor face în anul acesta exerciții numai în brigăzi și divizii, eventual și în corpul de armată.

Necrolog. Duminecă în 22 Aprilie v. a încetat din viață în Brașov d-na *Eleftera Alessiu n. Teclu*. Inmormântarea a avut loc ieri, Marți în cimiterul bisericii Sf. Nicolae. Pe răposata o deplâng Agapia Sușanu n. Teclu și Nicolae Teclu. Odihnească în pace!

Șeful jandarmeriei din Kiew generalul Sahariașevici, a fost victima unui atentat. Un necunoscut i-a aruncat pe stradă o piatră în cap. Generalul e grav rănit. Atentatorul a dispărut.

Nou avocat român în Brașov. D-l Dr. Gustav Venter și-a deschis cancelaria avocațială în strada Hirscher nr. 7, luând

totodată în primire agendele cancelariei avocațiale a mult regretatului avocat Simion Damian.

Lesă-majestate prin scrisori. Zilele acestea a fost arestată în Troppau o tânără damă, nevasta unui inginer din Chicago cu numele Maria Wowanica, fiind bănuțită că a comis înainte cu câțiva ani crima de lesă-majestate în niște scrisori amoroase ale ei. Tânăra și frumoasa damă, care de patruzeci zile se află la părinții ei în Radwanitz (Silezia), a fost arestată tocmai în momentul când voea să se reîntoarcă în America. Înainte de doi ani ea era încă la părinți în Radwanitz și acolo avu relațiuni amoroase cu'n tânăr cu care a purtat o corespondență viuă. În scrisorile ce i-lea adresat acestuia să fi comis ea crima de lesă-majestate. După ce, s'au rupt relațiile între ea și tânărul acela d-ra Barka, acesta e numele părintesc al celei arestate, a părăsit Europa, trecând în America. În Chicago a făcut cunoștință cu'n inginer și s'a căsătorit cu el. Pe la mijlocul lui Aprilie a. c. ea a venit în Europa să viziteze pe părinți, amantul ei de mai înainte auzind de întoarcerea ei ca să-și răsbune pentru-că a rupt'o cu el a depus la procuratura din Teschen scrisorile ei de amor ce se aflau în posesiunea sa. Pe baza acestei scrisori procuratura a dispus arestarea tinerei femei.

Accident de automobil. Din Fiume se anunță că automobilul contesei Lilia Hoyot a căzut într'o prăpastie de 15 metri, împreună cu un șofer american un alt șofer și un servitor al contesei pe când aceștia se întorceau delo o excursiune de pe muntele Terzailo. Șoferul american și servitorul a murit, iar al doilea șofer zace în spital.

Lupte în Macedonia. Din Atena se anunță următoarele: În Conestia județul Castoria din Macedonia a avut loc o luptă între o bandă grecească și una bulgărească, care nu s'a sfârșit decât la apropierea unei trupe turcești. Bulgarii au doi morți. În Koroviște o bandă grecească a fost atacată de turci. Un grec a fost omorât; pierderile turcilor sunt necunoscute.

Din Salonic se telegrafiază: Confiscându-se o scrisoare adresată bulgarului Alexe Ivanov din Cufalovon, acesta a fost compromis, așa că s'a procedat la arestarea lui; apoi s'au făcut percheziții la școala bulgărească din Vardar-Capî lângă Salonic al cărei institutor a dispărut și la bulgarul Ivan Iantef din Kilkis. Acesta a fost arestat. Au mai fost arestați preotul bulgar Gorat din Petriți, șeful comunității bulgare de acolo, precum și agitatorul bulgar Pante din Caza Castoria, la care s'au confiscat documente importante și arme. Ambii aceștia au fost escortați la Salonic.

Reuniunea de cântări vieneză (Wiener Männer-Gesangverein) se află de câteva zile în Newyork, unde a fost primită foarte călduros. Membrii acestei reuniuni au fost primiți ca oaspeți ai reuniunii din Newyork »Deutscher Liederkranz». Primirea oficială s'a făcut în sala primăriei. Mayor-ul Mac Lellan a primit pe cântăreții vienezi cu multă cordialitate, zicând că călătoria lor are o misiune nu numai artistică ci și o misiune de-a strânge legăturile între popoare. Dela Newyork cântăreții vienezi au plecat cu două trenuri separate la Washington, unde au dat un concert după-ce au fost primiți de președintele Roosevelt.

Activitatea vulcanului Aetna. Din Catania se anunță că vulcanul Aetna este în plină activitate. Din craterul central al vulcanului ies neconținut pietri, fum și lavă.

Cum operează bandele bulgărești. Din Constantinopol se anunță următoarele: Mai multe persoane sosite aici din Burgas povestesc un fapt petrecut zilele acestea acolo și care denotă că bulgarii n'au uitat încă modul lor de a scoate bani pentru mișcarea macedoneană. Anul trecut după distrugerea de cătră bulgari a orașului grecesc Anchialos, neguțătorul supus austriac Iosef Isac a cumpărat de la un devastator mitra episcopală, un obiect de mare valoare, pe care țarul Nicolae al II-lea l'a dăruit episcopului de Anchialos anume Vasile, când acesta a reprezentat pe patriarhul ecumenic la încoronarea țarului în Moscva. Isac a dat 800 de franci pe această mitră, pe care a vândut-o de curând la Constantinopol pe preț de 10.800 franci. Aflând comitetele macedonene bulgare despre aceasta, imediat s'a prezentat un emisar la dânsul cerându-i diferență de 10000 lei. Isac începuse să trateze cu emisarul; aflând însă între acestea că există în Burgas 4 comitete diferite în dușmănie unele cu altele se temu că toate pe rând li vor cere aceeași sumă. De aceea

crezu că-i mai bine să-și ia tâlpășița și se îmbarcă pentru Constantinopole, unde a sosit zilelele astea.

Cronica din afară.

Turburări țărănești în Rusia. Guvernamentele Saratov și Vladimir suot teatrul unor mari turburări țărănești. În Sarelesk și Mlichowka țărani au distrus mai multe moșii și au maltrat pe arendași. Ziarele anunță că turburările au izbucnit și în Murov și Kuschicho și că guvernorul Tolstoi a fost ucis. Șeful poliției a fost maltratat iar viceguvernorul Keletowsky amenințat.

Negocieri franco-japoneze. Mai multe ziare franceze spun că Franța și Japonia negociază în privința încheierii unui acord, prin care cele două puteri își garantează reciproc posesiunea lor în Asia răsăriteană.

Meetingul Sărbilor din eparchia Velicidibra (Sărbia) a adoptat o rezoluțiune în favoarea numirii unui sârb ca metropolit la Dibra și a invitat pe compatrioții sărbi să se reîntoarcă la biserica ecumenică. Rezoluțiunea va fi remisă Sultanului și patriarhului.

Socialiști ruși în Danemarca. În Malmoc au sosit din Copenhaga și Stockholm 180 de socialiști ruși, cari au intențiunea de a cere guvernului danez permișiunea de a călători pe calea Esbjerg spre Anglia unde vor să ție un congres.

Grave desordini în India. Din Lahore se anunță că populația din orașul inlian Wawalpindi s'a răsculat în contra europenilor și contra guvernului indian. S'a ținut o întrunire la care au avut loc scene tumultuoase, în fața cărora poliția a fost neputincioasă. Răsculații au ucis persoanele autorităților și au devastat edificiile poliției. Ei au tras apoi contra creștinilor omorând și rănind pe misionari și incendiind casele lor.

Bibliografie.

A apărut »Luceafărul» Nr. 8 cu următorul sumar: Al. Ciura: Iliada în românește. — Z. Bârsan: Părere?... (poezie) — Z. Bârsan: Boul după Carducci. — C. Sandu-Aldea: Ghiocel. — Octavian Goga: Un om (poezie). — I. Agărbiceanu: Domnișoara Linuța. — A. Daudet: Subprefectul la câmp. * O pagină din istoria luptelor pentru limba românească. — Cronica: O propunere, Elemente mitologice în poezia populară, Asociațiunea și tovarășiile, În lumea cultă, Scandal universitar. — Poșta redacției și administrației. — Ilustrațiuni: Vederi din România, Țărance din România, Țărance din Ardeal.

ULTIME STIRI.

Budapesta, 9 Mai. Maj. Sa a agrățiat pe cei treisprezece țărani români condamnați în urma tulburărilor sângeroase din Aleșd.

Londra, 9 Aprilie. Regele a dat un banchet în onoarea principelui Fuschimi, toastând pentru aliatul său, împăratul Japoniei. Principele luând cuvântul în limba franceză, a beut în sănătatea regelui și reginei.

Petersburg, 9 Maiu. În cercurile bine informate se vorbește că guvernul tratează în secret, cu caștii, în vederea reconstituiri cabinetului, deoarece este iminentă eșirea din minister a 3 miniștri. Ziarele arată că contele Ignatief a avut la un restaurant o întâlnire confidențială cu conducătorul caștelor, prințul Milincov. El au discutat asupra situației politice și asupra schimbărilor ce sunt de așteptat în sânul cabinetului.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor respons. interim.: Victor Branisce

De vânzare:

O vilă în Elöpatok, care constă din trei corpuri, pe un teren de peste 5000 metri pătrați cu pădure de stejari și brazii.

Amatorii se vor adresa la subsemnatul în București, iar dela Iulie—Septembrie la Elöpatok.

V. N. Orgidan,
Strada pânzari 9.

Corsete franțuzești și corsete pentru dame în poziție, specialități de bandaje pentru stomac, pânțete, gradhalter cu prețuri ieftine se capătă la Rappaport B. Strada Porții Nr 16 etajul I.

La tipografia și libtaria A. Mureșianu se află de vânzare următoarele:
Cărți literare apărute din ediția „Minerva”, București.

- N. Petra-Petrescu. Ilie Marin, istoric-ră pentru tinerime, localizată după nemțește. 193 pag. Prețul cor. 1.50
- Vasilie Pop, „Domnița Viorica” roman. Prețul 2 cor. (plus porto bani 20)
- M. Salodeanu. „Floarea Oflită”, roman. Prețul 2 cor. (plus porto bani 20)
- Ștefan Iosif, „Credințe.” Poesii a cor. 1.50
- Em. Gârleanu-Emilgar, „Bătrânii”, schițe din viața boerilor moldoveni 1.50
- Eugeniu Bourceanul. „Povestiri din copilărie”. Prețul a cor. 1.50
- M. Eminescu, Poesii postume”, ediție nouă, 263 pag. cu note. Prețul c. 1.50
- N. N. Beldiceanu. „Chipuri dela Mahala” Conține 305 pag. Prețul cor., 1.50
- Ion Manolache-Holda. Fete, portrele schițe și nuvele, ediție I. 316 pag. Prețul Lei 1.50
- II. Chendi. „Fragments”. Un sir de interesante articole (informațiuni literare), și sunt o continuare a volumelor „Preludii” și „Foileton” sori-se. 246 pag. Prețul Lei 2.50
- Al. I. Odobescu opere complete. Vol. I. Pagini 360. Prețul Lei 1.50.
- M. Sadoveanu. Amintirile căpraru-lui Gheorghiuță. Pagini 280. Prețul Lei 2.
- Din operele complete a lui Ioan Creangă a apărut ediția a doua. Prețul 1 cor. 50 fil plus 20 b. porto.
- „Călăuza stațiilor balneare” de Aurel Scurtu. Prețul 1 cor. 50 fil. plus 20 bani porto.
- „In institutul grafic „Minerva” București a apărut „Opere complete” de N. Nicolescu, C. Stamati și V. Carlova la olaltă într-o singură Broșură. Prețul 1 cor. 50 plus porto 10 bani se poate procura prin Librăria A. Mureșianu Brașov.
- In institutul grafic „Minerva” a apărut „Popasuri vânătoarești” de Ion Băreseanul pe 205 pagini formatul octav mare prețul cor. 1.50 bani plus 20 bani porto. Se poate procura prin librăria A. Mureșianu Brașov.

A apărut „Dac’ășii și o păsărică” o romanță frumoasă pentru voce și piano, cuvintele de I. Ioanovits, compusă de d-l Ștefan C. Voicu. op. 1. prețul 80 bani plus 5 bani porto și se poate procura prin Librăria A. Mureșianu Brașov.

„Romana”

este titlul broșurei, care a apărut în editura tipografiei A. Mureșianu, cu descrierea și explicarea dansului nostru de salon
 „Romana” dans de colônă în 5 figuri. **Descrie și explică împreună cu muzica ei, după compunerea ei originală.** Cu-o introducere („in loc de prefață”), de **Tunaru din Dumbrău, Popa.** — Tipografia Aurel Mureșianu, Brașov 1903.
 Broșura este în cuart mare, hârtie fină și tipar elegant, cu adausul unei côle de note (muzica „Romanei” cu espicărt) și costă numai 2 cor. 50 bani (plus 5 bani porto-postal) pentru România 3 lei.
 „Romana” se poate procura de la tipografia A. Mureșianu, Brașov.

Deschidere de Grădină.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. public, că începând cu 1 Mai st. n. s'a deschis grădina aparținătoare Restaurantului din Târgul Cailor Nr. 15 (lângă băile cele nouă).
 Zilnic se servește bere proaspătă, vinuri naturale de Transilvania.
Piept de miel, fleică la grătar și in genere mâncări bune și alese.
 Un dejun bun cald ori rece cu un păhar de bere sau un „spritzer” costă 40 fileri.
 In cas de timp nefavorabil stau la dispoziția publicului 3 odăi.
 Cu toată stima
Constantin Jianu,
 restaurateur.
 (3-8).

Săpun de lapte de crini „Steckenpferd”
 de Bergmann & Cie Dresden u. Tetschen a/E.
 este cel mai bun și cu efect din săpunurile medicinale contra pis-struilor și a obține a piele moale delicată și un teint trandafiriu.
 Bucata cu 80 bani se capătă in toate farmaciile, Droguerii, Par-fumerii și la friseri.
 2812,2-30.

Garantează soiuri veritabile de
TRANDAFIRI și POMI RODITORI
 care se înflorează
 și dau o parte fertila
M. Fr. Witt jun. & Comp.
 Codlea (Comitat Brassó).
 PREMIAT CU MEDALIA D'OR 1906
 PLANTATIUNE NOUĂ DE GRĂDINI.
 CATALOG PRINCIPAL GRATIS.

Cursul la bursa din Viena.
 Din 8 Mai n. 1907.

Renta ung. de aur 4%	112.10
Renta de corone ung. 4%	94.20
Impr. căi. ter. ung. in aur 3 1/2%	83.15
Impr. căil. fer. ung. in argint 4%	93.95
Bonuri rurale croate-slavone	96.—
Impr. ung. cu premii	197.25
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	147.25
Renta de hârtie austr. 4 1/10	98.65
Renta de argint austr. 4 1/10	98.50
Renta de aur austr. 4%	116.85
Renta de corone austr. 4%	98.65
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	88.35
Losuri din 1860	151.50
Acții de-ale Băncei ung. de credit 1769.—	
Acții de-ale Băncei austr. de credit 772.50	
Acții de-ale Băncei austro-ung. 666.90	
Napoleoniori.	19.11
Mărci imperiale germane	117.57 1/2
London vista	240.62 1/2
Paris vista.	95.62 1/2
Note italiene.	95.40

De vânzare
O mașină nouă de făcut zo-dă (apă gazoasă) sistemul cel mai nou, adusă numai din Iunie anul trecut, provăzută cu 530 syphone, mai departe cu umplatoriu pentru lemonada și sticlele trebuincioase la ei, lăzi pentru transportatul sticlelor și instrumentele necesare. **Să vinde din mână liberă.**
 Reflectanți să se adreseze la Dl. Petru Brendușian, Blaj Baláz-sfalva).
 (3-4)

Cursul pietei Brașov
 Din 9 Mai n. 1907.

Bancnote rom. Cmp.	18.96	Vënd.	19 —
Argint român	18.80		18.84
Lire turcesci	21.50		21.60
Scriș. fonc. Albine 5%	100.—		101
Ruble Rusesci	2.63		2.68
Napoleoniori.	18.94		19 —
Galbeni	11.20		11.46
Mărci germane	117.20		117.30

Băile minerale vindecătoare din Elöpatak
 au efect deosebit contra boalelor de stomac, rinichi, ud, mitră, ficat și splină, șoldină, reumatism, constipatie, precum și contra boalelor cari se desvoaltă din nervositate. Cura cu rennumita apă de bent Elöpatak, urmata după ordinațiunea medicală, împreună cu băi reci și calde, masaj, gimnastică svedică, trai dietetic dă rezultate foarte favorabile. Sesonul băilor dela 15 Mai până la 15 Septembrie. Stațiune de cale ferată Feldioara (Földvár) și Sepsi-Szt. György cu comunicație ieftină de trăsuri. Locuințe și întreținere ieftine și elegante. Pentru sesonul prim din 15 Mai până în 15 Iunie și al doilea dela 20 August până în 15 Septembrie se plătește numai jumătate din taxa pentru cură și muzică. Locuința cu 50%, întreținerea mult mai ieftină. Apa miuerală Elöpa-tak ocupă primul rang între apele minerale alcaline ce conține alcoloid de fer se folosește și ca doftorie de casă, și e foarte plăcută amestecată cu vin, sau ca beutură răcoritoare. In străinătate precum și în țară s'a consumă anual mai mult ca un milion de sticle. Locul de trimitere Elöpatak și in cele mai multe orașe și case de comerciu en gros. — La dorința se trimit și prospecte franco.
 Direcțiunea.

A XXVI Loterie de stat reg. ung.
 pentru scopuri de binefaceri. Loteria aceasta conține **11,969 câștiguri** in suma totală de **365,000 cor.**, cari se plătesc în bani gata.
Câștigul principal 150,000 coroane.
 Și:
 1 câștig principal cu 20,000 cor. | 10 câștiguri cu 1,000 cor.
 1 „ „ „ 10,000 „ | 150 „ „ „ 100 „
 1 „ „ „ 5,000 „ | 300 „ „ „ 50 „
 1 „ „ „ 2,000 „ | 1500 „ „ „ 20 „
 5 câștiguri „ „ „ „ | 10,000 „ „ „ 10 „
Tragerea urmează irevocabil în 28 Iunie n. 1907.
Un los costă 4 coroane.
 Losuri se capătă la Direcția Loteriei r. u. în Budapesta (Oficiul Vamal), la toate oficiile de Poste, Dajdie, Vamă și Sare, la stațiunile Cailor ferate, Trafici și Zarafii.
 (2846,1-6.) Direcțiunea loteriei reg. ung.

Nu cumpărați mașină de scris oarbă!
 Cea mai perfectă mașină americană de scris în diferite culori, cu scrisoare perfect vizibilă este așa numita
MONARCH
 Prețul Cor. 650 cu Tabulator plătibilă în 20 de rate.
Cereți prospect.
 Mașina se aduce spre esaminare fără spese de reprezentan-tul general pentru Transilvania
Mihael Mooser,
Brașov, strada porții 39.
 Atelier pentru reparaturi de mașini de scris de toate sistemele.
 Se schimbă mașini vechi socotindule cu preț bun.

Care n'a jucat cu succes la loteria de elasă.
Care in genere nu ș'a cercat norocul.
Care in realitate dorește să nemerească câștigul principal.
Cine dorește să fie servit prompt și reel, acela să se adreseze cu confiență la cea norocoasă colectă a lui
GAEDICKE, în Budapesta.
 Pentru sortirea Clasei I. in 23 și 25 Maiu oferim losuri:
Intregi Jumătăți Pătrariu Optimi
 Cor. 12—; Cor. 6—; Cor. 3—; Cor. 1 1/2.
 Checkuri de poste pentru trimiterea banilor gratis și franco
Casa de Bancă
GAEDICKE,
Budapest IV., Kossuth Lajos-utca 11.
 (2824,3-6.)